

Adroddiad i'r:	Pwyllgor Craffu Cymunedau
Dyddiad y Cyfarfod:	25 Hydref 2012
Aelod / Swyddog Arweiniol:	Stuart Davies, Cyd Bennaeth Priffyrdd ac Isadeiledd.
Awdur yr Adroddiad:	Tim Towers, Rheolwr Adain (Gwasanaethau Rhwydwaith)
Teitl:	Adolygiad o Dorri Lleiniau Glas y Priffyrdd 2012

---

1. Beth yw byrdwn yr adroddiad?

Adolygu'r rhaglen torri glaswellt ar gyfer 2012 ac asesu a oedd yr argymhellion a roddwyd gerbron gan y Pwyllgor ar gyfer tymor 2012 yn effeithiol.

2. Beth yw'r rheswm am lunio'r adroddiad hwn?

Rhoi gwybodaeth mewn perthynas ag asesiad y rhaglen torri glaswellt eleni a chydymffurfiaeth y contractwr â gofynion y contract. Galluogi ar gyfer ffurfioli'r argymhellion mewn perthynas â rhaglen y flwyddyn nesaf er mwyn sicrhau bod cymunedau Sir Ddinbych yn daclus ac yn ddiogel i drigolion, busnesau ac ymwelwyr.

3. Beth yw'r Argymhellion?

i) Bod yr Aelodau'n cytuno y bu'r gyfundrefn torri gyffredinol a roddwyd ar waith ar gyfer 2012 yn llwyddiannus a'u bod yn cefnogi'r un trefniadau torri glaswellt ar gyfer 2013.

ii) Bod yr Aelodau'n cefnogi adolygiad o drefniadau'r Contract presennol i swyddogion ail-dendro os ydy hynny'n briodol.

4. Manylion yr adroddiad.

4.1 *Y Gyfundrefn Torri Glaswellt*

4.1.1 Mae'r Adran Briffyrdd yn gyfrifol am dorri lleiniau glas yn ardaloedd gwledig y Sir. I bob golwg, ystyrir hyn fel holl hyd y briffordd y tu allan i'r terfyn 30 m.y.a. Tîm Tir y Cyhoedd yn y Gwasanaethau Amgylcheddol sy'n delio â'r ardaloedd yn y clymdrefi. Er mai ystyriaethau diogelwch sydd wrth wraidd y rheswm am dorri'r lleiniau gwledig, mae hyn wedi bod yn destun cryn drafod dros y blynyddoedd diwethaf. Mae newidiadau i ddeddfwriaeth a gyflwynwyd gan Ddeddf yr Amgylchedd Naturiol a Chymunedau Gwledig 2006 yn golygu bod yr Awdurdod yn

ystyried bioamrywiaeth ac felly'n edrych i dorri cyn lleied â phosibl. Fodd bynnag, amgyffrediad rhan weddol fawr o'r cyhoedd oedd y dylem dorri pob llain a bu'r gwaith o gydbwyso'r safbwyntiau gwrthwynebol hyn yn anodd.

- 4.1.2 O ganlyniad i gryn ddadlau a thrafod mewn nifer o gyfarfodydd y Pwyllgor Craffu, penderfynwyd y byddai cyfundrefn yn cael ei mabwysiadu sy'n golygu:-

Ar y toriad cyntaf, byddai gostyngiad yn y driniaeth ar ffyrdd gwledig yn yr Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol (AHNE) i'r graddau y byddai angen sicrhau lefel ddiogelwch boddhaol.

Mewn mannau eraill, byddwn yn torri ystod 1 metr o led unffurf gyda thriniaeth ehangach mewn ardaloedd eraill (cyffyrdd, lleiniau gweledd etc) er mwyn sicrhau nad oedd gweledd yn cael ei gyfaddawdu.

Cafwyd rhai heriau yn 2012 ac mae manylion y rhain yn y rhan nesaf. Gallai'r rhain fod wedi arwain at aneglurder o ran a fu'r dull hwn yn llwyddiannus ai peidio, ond ar sail adborth y cwsmeriaid, fy marn i yw bod y gyfundrefn hon wedi cyrraedd y cydbwysedd gofynnol. Cawsom ychydig iawn o gwynion y tu allan i'r AHNE ein bod ni'n torri gormod ond dylid nodi bod un sefydliad wedi cwyno nad ydym yn ufuddhau i Ddeddf yr Amgylchedd Naturiol a Chymunedau Gwledig a bydd angen ymateb ar hyn. Mewn mannau eraill yn yr AHNE, rydym wedi cael ceisiadau i adolygu rhai lleoliadau a byddwn yn gwneud hyn ond ar y cyfan, teimlir bod y dull hwn wedi bodloni disgwyliadau'r cwsmeriaid.

4.2 *Materion torri glaswellt 2012*

- 4.2.1 Gwnawn ddau doriad yn ystod y tymor, gydag un yn dechrau yng nghanol mis Mai gyda'r bwriad o'i gwblhau erbyn canol Gorffennaf a'r ail un yn dechrau ar ddechrau mis Awst er mwyn ei gwblhau ym mis Hydref.

- 4.2.2 Yn dilyn proses dendro ar y cyd llwyddiannus iawn ar gyfer y prif ffyrdd yn 2010, rydym wedi ymestyn y contract i gynnwys ffyrdd heb fod yn brif rai ers y ddwy flynedd ddiwethaf. O ganlyniad, mae'r holl waith torri glaswellt bellach wedi'i wneud gan un contractwr allanol. Ym mis Hydref 2011, rhoddodd adroddiad i'r pwyllgor hwn fanylion ar rai o'r materion y daethpwyd ar eu traws llynedd o ganlyniad i'r contractwr yn cymryd dros raddau llawn y torri. Yn dilyn hynny, gweithiom gyda nhw i wella pethau; trwy sicrhau digon o adnoddau; darparu rhaglen y gellid ei rhannu gydag Aelodau a'r cyhoedd trwy'r Gwasanaethau Cwsmeriaid; gwella ein goruchwyliaeth fewnol o'r contract; ac rydym yn cael diweddiadau dyddiol gan y contractwr o ran cynnydd.

- 4.2.3 I ddechrau, am wythnosau cyntaf y toriad cyntaf, aeth hyn yn dda. Cododd rhai materion o ran ansawdd y torri mewn rhai mannau ac aed

i'r afael â'r rhain yn dda ond ar y cyfan, roeddem yn gymharol hapus bod y dulliau rheoli a gyflwynwyd gennym yn gweithio. Fodd bynnag, gydag amser gwaethygodd cyflymder y cynnydd a daeth hyn yn ofid yn gyflym. Gan gyfiawnhau rhywfaint, dywedodd y contractwr fod yr haf gwlyb iawn, gyda'i gynnydd cysylltiedig mewn twf glaswellt, wedi creu problemau iddo ond erbyn diwedd mis Mehefin, roedd hi'n dod i'r amlwg na fyddai'r targedau'n cael eu bodloni. Gan fod cytundeb y contract yn un safonol ar gyfer y math hwn o waith, nid oes cosbau o ran cwblhau'r gwaith y tu allan i'r amserlenni y cytunwyd arnynt felly nid oedd llawer y gallem ei wneud yn hyn o beth.

- 4.2.4 Roedd y glaswellt hir yn arwain hefyd at adroddiadau bod ansawdd y torri'n wael a bod y llystyfiant oedd ar ôl yn creu llanastr. Gweithiom gyda'r contractwr i weld faint gellid goresgyn y mater hwn ond ychydig y gellid ei wneud. Un o'r problemau oedd bod y toriad gwirioneddol yn fân ond roedd y glaswellt a'r rhedyn hir yn cwmpo dros yr ystod a dorwyd ac felly'n gwneud y gwaith i gyd yn flêr. Nid ydym mewn sefyllfa lle gallwn gasglu'r llystyfiant a dorwyd oherwydd y cynnydd mewn cost gwaredu a'r cyfaint y byddai'n cael ei gynhyrchu, felly bu rhaid ymdrin â chwynion lle rhoddwyd hyn fel rheswm trwy alwad ffôn i esbonio.
- 4.2.5 Roedd y gyrrwyr yn rhoi gwybod i bencadlys y contractwr i ddweud pa ffyrdd oedd wedi'u gwneud er mwyn gallu anfon diweddariadau ond roedd hi'n amlwg fod y torri'n dameidiog ar lawer o'r ffyrdd culach. Pan gwestiynom hyn, roedd hi'n amlwg fod y peiriant oedd yn cael ei ddefnyddio'n rhy lydan er mwyn gwneud toriad iawn ac roedd hi'n cymryd gormod o amser i'r contractwr ddod â pheiriant llai i mewn er mwyn gallu mynd i'r afael â'r rhain. Mewn un achos, aethon nhw hyd yn oed ati i dorri'r llain â llaw oherwydd ei fod yn cymryd gormod o amser ac oherwydd bod lefel y cwynion gan gwsmeriaid mor uchel. Cwblhawyd y toriad cyntaf yn ail wythnos mis Awst yn y diwedd, dair wythnos ar ôl y dyddiad targed.
- 4.2.6 O ran ymateb y tîm Priffyrdd i'r materion hyn, rydym wedi ceisio cadw rhoi gwybod i'r cwsmeriaid trwy'r adran Gwasanaethau Cwsmeriaid o ran ble roeddem ni arni ond aeth hyn yn fwyfwy anodd wrth i'r rhaglen lithro. Yn ogystal, bu rhaid i'r goruchwylwyr dreulio cryn dipyn o amser yn trafod materion dros y ffôn neu'n mynd allan i gyfarfod â chwsmeriaid i edrych ar gwynion penodol. Mae hyn wedi amharu ar ein gallu i ganolbwyntio ar elfennau eraill y gwasanaeth trwy'r haf ond mae'n amlwg bod torri'r glaswellt yn agwedd ar ein gwaith sy'n bwysig i'r trigolion.
- 4.2.7 Gwellodd yr ail doriad tipyn ac mae'r contractwr wedi is-gontractio tipyn o'r gwaith er mwyn sicrhau ei fod yn cael ei gwblhau ar amser. Bu hyn yn niweidiol i ni o ran cael diweddariadau dyddiol ond mae ein goruchwylwyr wedi dal i fyny gyda'r gyrrwyr yn rheolaidd i sicrhau nad oes ffyrdd wedi'u hepgor. Mae safon y torri wedi bod yn dda hefyd ond

Ile mae'r gwaith wedi bod islaw'n lefel dderbyniol, mae'r gyrwyr wedi'u hanfon yn ôl i'w hail-wneud - heb unrhyw gost i'r cyngor yn naturiol.

4.2.8 Yn yr wythnosau diwethaf, mae'r contractwr wedi mynd trwy broses ad-drefnu'r rheolwyr ac yn y tymor byr, mae hyn wedi creu problemau o ran parhad a chyfathrebu ond gwnaethom gyfarfod â'r tîm newydd yr wythnos diwethaf a chafwyd sicrwydd o ran sut bydd y contract yn cael ei reoli o hyn ymlaen.

4.3 *Y Contract*

4.3.1 Mae ein contract yn un safonol ar gyfer y math hwn o waith ac nid oes ynddo unrhyw gymalau cosb ariannol. Gellir rhoi gwybod i'r contractwr am fethiannau ond mae'n cael y cyfle wedyn i'w cywiro ymhen cyfnod amser a gytunwyd arno yn hytrach na cholli incwm. Cynigiwn edrych ar sut gallwn dynhau'r contract hwn yn yr wythnosau nesaf a gallai hyn olygu ein bod ni'n ei ailysgrifennu ac yn ail-dendro'r gwaith i gyd cyn y flwyddyn nesaf ond bydd hyn yn sicr o gynyddu cost y contract felly mae angen cael cydbwysedd.

4.3.2 I gloi, rydym yn datgan bod y gwelliannau yr oeddem wedi gobeithio'u cyflwyno ar ôl 2011 wedi gweithio ond nid cystal ag yr oeddem wedi'i obeithio, yn bennaf oherwydd y tywydd ofnadwy ond hefyd o ganlyniad i anawsterau pellach y mae'r contractwr wedi'u cael wrth fodloni'n hanghenion - yn enwedig mewn perthynas â'r ffyrdd culach. Hwyrach yr hoffai'r aelodau gytuno ein bod ni'n parhau â dull cyffredinol ein cyfundrefn dorri (gyda'r elfen fioamrywiaeth yn yr AHNE) ond argymhell bod swyddogion yn adolygu'r trefniadau cytundebol er mwyn gallu cyflwyno dulliau rheoli mwy o faint.

5. **Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?**

Mae'n flaenoriaeth gwasanaeth y bydd trigolion ac ymwelwyr i Sir Ddinbych yn cael mynediad i rwydwaith ffyrdd diogel ac wedi'i reoli'n dda ac mae torri lleiniau glas yn agwedd sylfaenol ar y nod hwn.

6. **Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd?**

6.1 Bu'r adborth gan y Gwasanaethau Cwsmeriaid mewn perthynas â'r cyfaint a'r math o gŵynion yn barhaus.

6.2 Bu'r adborth gan Aelodau yn agwedd reolaidd ar gyfathrebu ac mae hyn wedi profi'n ddefnyddiol wrth werthuso llwyddiant neu ddiffyg llwyddiant y newid i'r gyfundrefn torri.

6.3 Mae trafodaethau a chyswllt gyda thrydydd parti eraill yn mynd rhagddyn nhw.

7. Y Grym i wneud y Penderfyniad

Deddf Priffyrdd 1980